American Enterprise Institut for Public Policy Research (AEI)

A washingtoni székhelyű AEI egyike a legrégebbi, leggazdagabb és legbefolyásosabb amerikai jobboldali nonprofit agytrösztöknek. A neokonzervativizmus egyik bástyájaként tartják számon. Célja „az amerikai szabadság és demokratikus kapitalizmus alapelveinek védelme és intézményeinek tökéletesítése – a korlátozott kormányzat, a magánvállalkozás, az egyéni szabadság és felelősség, az éber és hatékony védelem és külpolitika, a politikai számadási kötelezettség és a nyílt vita.” Az intézet meghatározó személyiségei közül többen kerültek kormánypozíciókba különösen Ronald Reagen és George W. Bush elnöksége idején.

Az intézetet 1943-ban alapították Washingtonban, hogy a világháború után megakadályozza az újabb hanyatlást, elősegítse a gazdasági mobilizációt és a gazdasági tudatosságot. Az AEI hamarosan a vezető üzleti és pénzügyi cégek (Bristol-Myers, General Mills, Chemical Bank) és a politikai osztály partnerévé vált. Kezdetben inkább szabadságelvű konzervatív nézeteket vallott, később azonban mindinkább a piacgazdaság szociális és gazdasági előnyeit hirdette. Az AEI politikai szempontból semleges maradt, objektív, pártatlan kutatói munkára törekedett.

A háború után az AEI elkezdett törvényjavaslatok elemzésével foglalkozni, és hasonló témákban készített tanulmányokat, mint a mai intézet: a szociális biztonság reformja, az állami egészségügybiztosítás, a munkavállalás vagy a termelékenység növekedésének bérekre és bevételekre gyakorolt hatása. 1950-ben a frissen konresszusi tagnak választott Gerard R. Ford levélben fejezte ki tiszteletét az egyesület munkája iránt, ami már előremutatott a jövendő elnök és az intézet közötti kapcsolatokra. Az AEI akkor már filozófiai, közpolitika-elméleti írásokat is publikált, amelyben az intézet munkatársai a magánvállalatok szociális támogató szerepét írták le az erős közösségek és demokratikus önigazgatású intellektuális csoportok létrejöttében. Ez a gondolat később Michael Novak *The Spirit of Democratic Capitalism* és Irving Kristol *Two Cheers of Capitalism* és *Neoconservatism: The Autobiography of an Idea* című munkáiban is megjelenik.

A modern AEI megteremtésében ki kell emelni William J. Baroody szerepét, aki 26 éven keresztül vezette az intézetet. Egy évvel érkezése után az AEI publikációi már a *Wall Street Journal*-ban és a *Barron's*-ban jelentek meg. Az 1960-as években többek között a közgazdasági Nobel-díjas Milton Friedman is csatlakozott az AEI tudományos tanácsához. Akkor fogalmazták meg a közben intézetté alakult egyesület jelmondatát is: „Az eszmék közötti versengés alapvető a szabad társadalom létrejöttéhez”. A gondolat hűen tükrözte a szabadság és a verseny melletti elkötelezettséget, ugyanakkor nyílt kihívást jelentett a korszak liberális ortodoxiája irányában. Eközben egyre több egyetemi oktató csatlakozott az intézet munkájához – mint Gottfried Haberler a Harvard-ról vagy William Fellner a Yale-ről –, így az AEI-t hamarosan az első vonalbeli kutatóintézetek között tartották számon. Fordot, amikor az Egyesült Államok elnöke lett tiszteletbeli taggá választották, majd elnökségének lejárta után kormányzatának tagjai közül többen szintén csatlakoztak az AEI-hoz. Amerika sok befolyásos gondolkodóija, mint Irving Kristol, a neokonzervativizmus keresztapja, a közgazdász Herbert Stein vagy Marvin Kosters, a szociológus Robert Nisbet, a politológus Robert Goldwin, Jeane Kirkpatrick és Walter Berns, valamint a

teológus Michael Novak és az író Ben Wattenberg is az AEI tagja lett.

Az 1970-es évtized alatt a tízfős AEI létszáma 125-re nőtt, költségvetése 1 millió dollárról 8 millió dollárra emelkedett. Az „innovatív ötletek melegágyaként" tekintettek az AEI-ra az adóreform, az üzleti politika, a társadalmi jólét, a védelem és külpolitika újraélesztésének kérdéseiben. Az intézet számára az 1980-as évtized nagy pozitívuma volt, hogy Ronald Reagan elnök több tucat AEI-kutatót nevezett ki az adminisztrációjába, miközben Mr. Baroody helyét helyét William Baroody Jr. vette át az intézet élén. Igyekezett fenntartani apja örökségét abban a versenyben, amelyet újabb agytrösztök – mint a Heritage Foundation vagy a Cato Institute – megjelenése jellemzett, azonban az AEI támogatottsága csökkent. Ennek ellenére még ekkor is új liberális-konzervatív konszenzuson dolgoztak, amelynek eredménye később az 1996-os jóléti reform lett.

1986-ban az AEI élére új elnököt választottak, Christoper DeMuth-t, aki Nixon és Reagan kormányzatában is szolgált. Az AEI-ben a kül- és védelempolitika, a közfinanszírozás és adózás, a kormányzati szabályozások kérdéseire fektette a hangsúlyt. Az intézetben véghezvitt pénzügyi reformjainak köszönhetően az 1990-es évek elejére az AEI visszafizette kölcsöneit és támogatottsága újra növekedni kezdett. A régebbi generációhoz új tudósok csatlakoztak, mint az INSEAD-en oktató Peter J. Williamson vagy a Frederick W. Kagan a West Point katonai akadémiáról, aki a 2007-es iraki stratégiaváltásban játszott szerepéről vált híressé.

Érdekesség, hogy 2003 júniusában az AEI egy egynapos szemináriumot szervezett az NGO-k befolyásáról és felelősségéről, amelyet követően az intézet a Federalist Society-val megalapította a www.ngowatch.org internetes oldalt, hogy az NGO-k világa könnyebben áttekinthető és számonkérhető legyen, majd ezt később továbbfejlesztették, és létrejött a Global Governance Watch (GGW).

Az AEI kutatói gyakran kritizálják az általában elfogadott dogmákat, például a globális felmelegedésről. 2007-ben a *The Guardian* korrupciós kísérlettel vádolta az AEI-t, hogy az Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)-en résztvevő kutatókat le akarta fizetni, hogy azok érveljenek az emberi tevékenység klímaváltozásra gyakorolt hatása ellen. Az AEI tagadta a vádakat, de a kyoto-i egyezményt továbbra is elutasítja.

A Bush-kormányhoz – nem titkoltan - erős szálak fűzték az AEI-t: John Bolton volt ENSZ-nagykövet, Paul Wolfovitz korábbi védelmi miniszter, David Frum Bush aszisztense és Dick Cheney alelnök mindmind valamilyen formában kötődtek az AEI-hez. Egyesek feltételezik, hogy az intézet szerepet játszott az iraki háború kirobbanásában is, mivel 2007-ben megjelent a gondozásában Jack Keane és az Iraq Planning Group tollából a *Choosing Victory: A Plan for Success in Iraq* című mű. Valamint szoros kapcsolatot sejtenek a Project for the New American Century-vel (PNAC) is, mivel irodájukat az AEI székhelyén rendezték be.

2008 végén három magas-beosztású AEI-személyiség is elhagyta az intézetet – majd kiderül, hogy a think tank hogyan tud alkalmazkodni a Barack Obama-féle politikai klímához.

Ma 185 tagja van az AEI-nek, közülük 70 tudós és kutató. Az AEI-t egy üzleti és pénzügyi vezetőből álló 24 tagú tanács irányítja, amelynek munkáját egy külső tudományos tanácsadói testület felügyeli.

A kutatómunkát hat témakörre bontották: gazdasági és államigazgatási tanulmányok, egészségügy, alkotmány- és jogi tanulmányok, szociális és kultúrális tanulmányok, kül- és védelempolitika, valamint közpolitika és közvélemény. Ezenkívül speciális programokat is „futtat" az intézet, mint a Brady Program on Culture and Freedom, együttműködik a független, de inkább baloldali Brookings agytröszttel, vagy az AEI-Brookings Joint Center for Regulatory Studies és a National Research Initiative-

vel. 2008 óta új elnök vezeti az AEI-t: Arthur C. Brooks, aki klasszikus zene világából érkezett az államigazgatás és a politika területére. Ma a kultúra, a politika és a gazdasági élet kapcsolatát kutatja, könyvet írt a jótékonysági adakozásról Who Really Cares és a társadalmi vállalkozókról *Gross National Happiness: Why Happiness Matters for America — And How We Can Get More of It* címmel.

Az intézetnek saját ösztöndíjprogramja is van, amelyben az államigazgatás és a politika iránt érdeklődő diákok fél- vagy mellékállásban vehetnek részt az AEI munkájában.

Ami az AEI anyagi helyzetét illeti, a 2002. évi 18 millió dolláros költségvetés 2005-re 40 millió dollárra nőtt, majd ez 10 millió dollárral csökkent a következő évben. Az AEI deklaráltan magánfinanszírozású nonprofit szervezet, amely nem fogad el kormányzati támogatást. 2007-ben az összes bevétel 28,4 millió dollár volt, ebből a magánszemélyektől érkezett adományok (10 millió dollár) jelentette a legnagyobb tételt, a vállalatok 6 millió dollárt, az alapítványok 4,7 millió dollárt adtak az intézetnek. Az adományozók között megtalálható az ExxonMobil, a Coors Brewing, a Microsoft és a Rockefeller Alapítvány is. A publikációkból származó bevételek mellett saját befektetéseik is hoztak 7,6 millió dollár bevételt az AEI-nek.

Az AEI komoly publikációs tevékenységet folytat, számtalan tanulmánya mellett évente 8-10 könyvet és 15 szakpolitikai jelentést publikál. 2006 novembere óta *The American* címmel kéthavonta adja ki folyóiratát, amelyet kormányhivatalnokoknak, jogalkotóknak, vállalati vezetőknek, újságíróknak és tudósoknak szánnak. 2008 decemberétől a folyóirat csak online olvasható. A televízió (BBC, CNN, ABC, NBC) gyakran közvetíti az AEI konferenciáit, szemináriumait. 2008 első harmadában több mint száz cikket publikáltak AEI-kutatók a *Wall Street Journal*-ban, a *New York Times*-ban és a *Washington Post*-ban.

(Bendsák Ágnes)

Források:

- http://www.aei.org
- http://www.lobbywatch.org/profile1.asp?PrId=256
- http://www.voltairenet.org/article14285.html
- http://www.rightwingwatch.org/content/american-enterprise-institute
- http://www.rightweb.irc-online.org/profile/American_Enterprise_Institute